

Nd.

452. Frumvarp til laga

um endurreisn hinna fornu biskupsstóla að Skálholti og Hólum í Hjaltadal.

Flm.: Sigurður Þórðarson, Jörundur Brynjólfsson, Sigurður Guðnason,
Sveinbjörn Högnason, Jón Sigurðsson.

1. gr.

Á Íslandi skulu vera, auk biskups landsins, tveir vígslubiskupar, annar í Skálholtsbiskupsdæmi hinu forna, er situr í Skálholti, hinn í Hólabiskupsdæmi hinu forna með aðsetri á Hólum.

2. gr.

Jafnskjótt og fé er til þess veitt á fjárlögum og eigi síðar en árið 1950, skulu reistar biskupsíbúðir að Skálholti og Hólum. Enn fremur skal ríkið reisa í Skálholti vandaða dómkirkju og láta fullnaðaraðgerð fram fara á Hóladómkirkju. Skal þá og aftur flytja heim í dómkirkjurnar hina fornu gripi þeirra.

3. gr.

Vígslubiskupar skulu kjörnir af öllum þjónandi prestum þjóðkirkjunnar. Kjör-gengir eru allir þeir, sem rétt hafa til prestsembættis í þjóðkirkjunni, án tillits til þess, hvar búsettir eru í landinu. Um kosningu vígslubiskupa fer eftir gildandi

lögum um biskupskosningu. Verði kosning eigi lögmæt, af því að enginn fái áskilinn hluta greiddra atkvæða, skal embættið veitt eftir tillögum biskups. Biskup landsins vígir vígslubiskupana.

4. gr.

Vígslubiskupar vígja biskup landsins, er svo stendur á, að fráfarandi biskup getur eigi gert það, og skal sá vígslubiskup framkvæma biskupsvígslu, er biskups-efni velur til þess. En við biskupsvígslu, framkvæmda af aðalbiskupi landsins, skulu vígslubiskupar vera sjálfkjörnir vígsluvottar. Vígslubiskupar eru jafnframt dómkirkjuprestar, hvor á sínu setri. Biskup getur falið þeim að vígja presta í biskupsdæmum þeirra, fái hann því eigi sjálfur við komið. Enn fremur skulu vígslubiskupar vísitera í biskupsdæmum sínum, og skal yfirreiðum þeirra hagað eftir fyrirmælum biskups og í samráði við hann.

5. gr.

Vígslubiskupar hafa að árslaunum níu þúsund krónur. Þeir hafa ókeypis bústað og fá endurgreiddan ferðakostnað eftir reikningi, er biskup samþykkir, en kirkjumálaráðuneytið úrskurðar.

6. gr.

Lög þessi koma til framkvæmda jafnskjótt og núverandi vígslubiskupsembætti losna.

Greinargerð.

Á síðustu árum hefur risið sterk alda í landinu í þá átt, að hafizt verði nú þegar handa til þess að endurreisa á verðugan og viðeigandi hátt hina frægu sögu- staði og fornu biskupsгарða og menntasetur Skálholt og Hóla. Hefur Alþingi haft þessi mál nokkuð til meðferðar og þar komið í ljós mikill áhugi og góður vilji, þótt til þessa hafi skoðanir verið nokkuð skiptar um það, á hvern hátt hin forna helgi og virðing þessara staða skyldi vernduð og aukin.

Í þessu frv. er lagt til, að Hólar og Skálholt verði aftur gerð að biskupssetrum, svo sem þau hafa verið um aldir.

Þess má vænta, ef frv. þetta nær fram að ganga, að í framtíðinni muni þarna sitja úrvalsmenn íslenzkrar prestastéttar. Rísa þar þá upp menntasetur, er göfgandi áhrif hafa á þjóðlíf og menningu landsins, svo sem áður var. Á Hólum hefur verið skóli um allmörg ár, og nú er líklegt, að Skálholt verði einnig skólasetur, áður langir tímar líða, og ætti sú ráðstöfun, að Skálholt yrði biskupssetur, að stuðla að því beint og óbeint. En þá fyrst er virðing og hin forna helgi þessara frægu staða endurvakin, svo sæmd sé að, ef sameinað verður þar á ný biskupssetur og skóli. En þetta tvennt, skóli og kirkja, fræðsla og trú, hefur verið saman ofið í íslenzkri menning nánar en hjá flestum eða öllum nágrannaþjóðum vorum.

Land vort er svo stórt og erfitt yfirferðar, að til þess er ekki hægt að ætlast, að biskup landsins, hlaðinn miklum og vandasömum störfum heima fyrir, geti annað því að hafa það eftirlit, sem æskilegt er, með kirkjum og söfnuðum, prestum og prestssetrum landsins, þar sem það hlýtur að taka áratugi að heimsækja allar kirkjur og söfnuði landsins. Er því hin mesta nauðsyn á, að hann geti falið völdum mönnum, er prestastéttin ber fullt traust til, að annast slíkar yfirreiðar og heim- sóknir fyrir sína hönd að einhverju leyti. En einmitt slíka aðstoðarmenn mundi hann fá, þar sem vígslubiskuparnir eru, með þeirri skipan, sem frv. miðar að.

Það skal viðurkennt, að þetta hefur nokkurn kostnað í för með sér fyrir ríkis- sjóðinn. Ber þess þó að gæta, að hvort sem frv. þetta verður að lögum eða eigi, verður vart undan því skotizt fyrir ríkissjóð að leggja fram fé til endurbyggingar Skál- holtskirkju og ýmissa endurbóta á húsum þar og á Hólum. Enn fremur eru nú uppi háværar raddir meðal Norðlendinga um að fá sérstakan prest að Hólum, og hefur þegar verið horið fram á Alþingi frv. um það efni. Verður vart til lengdar staðið gegn eindregnum óskum manna um þetta, enda er hér um að ræða sann- girnis- og metnaðarkröfu. Af þessu má sjá, að frv. þetta hefur ekki í raun og veru slíkan kostnað í för með sér og í fljótu bragði sýnist.

Þess skal að lokum getið, að frv. þetta hefur verið lagt fyrir kirkjuráð og hlotið einróma samþykki þess.